

10035

Betydningen av kjennskap til tematikken for folks oppfatninger og holdninger til nettovergripere

En kvantitativ undersøkelse

Bacheloroppgave i Bachelor i psykologi

Veileder: Eva Langvik

Medveileder: Lisbeth Frang Christiansen

Mai 2023

10035

Betydningen av kjennskap til tematikken for folks oppfatninger og holdninger til nettovergrepere

En kvantitativ undersøkelse

Bacheloroppgave i Bachelor i psykologi
Veileder: Eva Langvik
Medveileder: Lisbeth Frang Christiansen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for psykologi

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Denne bacheloroppgaven markerer avslutningen på en bachelor i psykologi ved NTNU i Trondheim. Oppgavens tema og problemstillinger er i stor grad inspirert av tidligere forskning på seksuelle overgrepere, med et ønske om å utvikle kunnskapen om nettovergrepfeltet.

Bachelorprosjektet er en del av et større forskningsprosjekt, kalt SOBI-prosjektet, som er et samarbeid mellom NTNU, St. Olavs Hospital og Trøndelag politidistrikt. Dette prosjektet ønsker å kunne forebygge seksuelle overgrep mot barn på internett gjennom tverrfaglig innsats. Jeg ønsker å takke Eva Langvik, Anne Iversen og Lisbeth Frang Christiansen for innføring i nettovergrepfeltet og for utformingen av prosjektets spørreskjema. En takk rettes også til Tale Røijen Størdal for klargjøring av datamaterialet.

Oppgaven har i stor grad tatt utgangspunkt i litteraturen som har blitt lagt ut på Teams, og disse kildene har blitt brukt som utgangspunkt for å finne andre relevante kilder innenfor forskningsfeltet. Skriveprosessen har vært selvstendig, men veilederne Eva Langvik og Lisbeth Frang Christiansen har kommet med mange gode innspill underveis. En ekstra takk rettes derfor til disse. Litteratursøk utenom har primært foregått via Google Scholar.

Skriveprosessen har vært en lærerik og spennende prosess, som har gitt meg dypere innsikt i oppgavens tema, og som også har lært meg mye om hvordan man utfører et forskningsprosjekt. Å få lov til å være med på å utvide forståelsen av et så viktig tema, har vært veldig givende.

Bacheloroppgaven er skrevet i henhold til Publication Manual of the American Psychological Association, 7th edition (American Psychological Association, 2020).

Sammendrag

Denne studien undersøker hva kunnskap om tematikken nettovergrep har å si for folks oppfatninger og holdninger til nettovergriperens pedofile preferanse og risiko for å utvikle mer alvorlig overgrepsatferd. Få studier har til nå undersøkt og sammenliknet folks holdninger til nettovergripere spesifikt, og denne oppgaven bidrar derfor til å utvide forståelsen av dette feltet. Tidligere forskning på seksuelle overgripere viser at profesjonell erfaring med tematikken ser ut til å predikere mer positive holdninger til denne gruppen mennesker. Denne oppgaven ønsker å undersøke om den samme tendensen også finnes når det kommer til holdninger til nettovergripere. Gjennom et nettbasert spørreskjema ble det samlet inn informasjon om folks oppfatninger av nettovergripere. De 460 respondentene som besvarte spørsmålet om de hadde profesjonell erfaring med tematikken eller ikke, ble utgangspunktet for dataanalysene. En regresjonsanalyse viste en negativ, statistisk signifikant sammenheng mellom både det å jobbe nærmere tematikken og holdninger til at nettovergrep eskalerer til mer alvorlige former for overgrep, og holdninger til at nettovergripere kan ha en pedofil preferanse. Kjønn ble også funnet som en signifikant prediktor for holdninger til risiko for eskalering til mer alvorlig overgrepsatferd, noe som var et overraskende funn sammenliknet med tidligere forskning. Selv om effektstørrelsen av funnene ansees som liten, vitner de allikevel om at det å jobbe med nettovergrep ser ut til å kunne predikere mer positive holdninger til nettovergripere. Det oppfordres til mer forskning på dette feltet for å undersøke betydningen av denne sammenhengen, samt å undersøke andre holdninger og flere prediktorer som muligens kan forklare mer av variasjonen.

Nøkkelord: nettovergrep, holdninger, eskalerende overgrepsatferd, pedofil preferanse

Seksuelle overgrep mot barn defineres av Verdens helseorganisasjon som et av verdens største folkehelseproblemer (World Health Organization, 1999). I dagens stadig mer digitaliserte verden utgjør nettovergrep en større og større trussel mot barn. Kripos og politiet har i løpet av de siste årene sett en eksplosjon i antall nettovergrepssaker i Norge (Kripos, 2019, s.10). På internett eksisterer det en uoversiktlig og stadig økende stor mengde overgrepsmateriale (Kripos, 2019 s. 16). Å bekjempe denne typen kriminalitet er ekstremt viktig for samfunnet, og effektiv bekjempelse krever mer kunnskap. Kartleggingen av offentlighetens holdninger danner et viktig og nødvendig utgangspunkt for å vite hvordan man kan bekjempe dette samfunnsproblemet på best mulig måte.

Definisjoner

Denne oppgaven definerer barn i tråd med FNs barnekonvensjon, som behandler alle mennesker under 18 år som barn (FN-sambandet, 2023). Denne definisjonen av barn er også den som legges til grunn i norsk lovverk. Seksuelle overgrep defineres i denne oppgaven som uønsket seksuell kontakt der man blir utsatt for ufrivillige seksuelle handlinger og/eller andre former for seksuelle krenkelser (Folkehelseinstituttet, 2019). Nettovergrep kan defineres som seksuelle overgrep som skjer gjennom kommunikasjon på internett. Overgrep mot barn på internett inkluderer nedlastning, oppbevaring og distribusjon av overgrepsmateriale. Oppgaven baserer seg på Kripos' definisjon av overgrepsmateriale, som bygger på straffeloven § 311, om at overgrepsmateriale er «[...] en samlebetegnelse på bilder og film mv. som enten viser seksuelle overgrep mot barn, eller som seksualiserer barn.» (Kripos, 2019, s.14). Ordet barnepornografi brukes i mye forskningslitteratur, men benyttes ikke i denne oppgaven da organisasjonen ECPAT Norge, som jobber med å avskaffe seksuell utnyttelse av barn, anbefaler at man unngår dette begrepet for å tydeliggjøre skillet mellom

overgrep mot barn og pornografi (ECPAT, u.å.). Barnepornografi er i realiteten overgrepsmateriale, og faller dermed inn under denne definisjonen i denne oppgaven.

Empirisk kunnskap om nettovergripere

Å definere den «typiske» nettovergriperen er svært utfordrende, og det blir stadig tydeligere at denne gruppen mennesker utgjør en heterogen gruppe, med stor variasjon i alder, yrke, etnisitet og sosial status (Kripos, 2019, s. 34). Allikevel er det mulig å trekke ut noen fellestrekk. Empirien viser at de aller fleste nettovergripere er menn (Aslan & Edelmann, 2014; Tener et al., 2015). Sannsynligvis er det også store mørketall når det kommer til kvinnelige overgripere. Nettovergripere finnes i alle aldre, men ifølge Kripos og politiet er det stadig flere yngre mennesker som anmeldes for slike seksuallovbrudd. Gjerningspersonene har oftere høyere utdanning, er oftere i stabil jobb og har gjerne et lavere fungeringsnivå i relasjoner, sammenliknet med fysiske seksuelle overgripere (Garrington et al., 2018). Det aller meste av den empiriske kunnskapen man har om nettovergripere er basert på informasjon om gjerningspersoner registrert av politiet. Majoriteten av overgrep som skjer på nettet, oppdages imidlertid ikke av politiet, noe som kan føre til utfordringer når det kommer til å få nøyaktig kunnskap om gruppen nettovergripere.

Pedofil preferanse

Pedofili kan defineres som en seksuell interesse for prepubertale barn (Seto, 2009). Den seksuelle interessen kan reflekteres i tanker, fantasier eller atferd. For å få stilt diagnosen «pedofil» er det ifølge diagnosemanualen ICD-11 et kriterium at personen må ha handlet på den seksuelle interessen for prepubertale barn, eller at man selv har blitt mye plaget av disse tankene (World Health Organization, 2019). Diagnosemanualen DSM-5 klassifiserer pedofili med en bredere kategori kalt «parafil» som inkluderer atypisk seksuell oppførsel (American

Psychiatric Association, 2013). Pedofili virker å være mye mer vanlig hos menn enn hos kvinner, men studier indikerer at pedofili hos kvinner også kan eksistere (Chow & Choy, 2002).

Mange nettovergripere drives av en seksuell interesse for barn (Seto, 2015).

Laboratorieforskning indikerer at menn som har blitt siktet for bruk av overgrepsmateriell oftere viser en større seksuell aktivering av barn enn av voksne (Seto, Cantor & Blanchard, 2006). Liknende resultater har også blitt funnet i intervjuer med nettovergripere, der de aller fleste mennene innrømmet at de ble seksuelt aktiverte av barn, og alle oppga at de hadde masturbert til overgrepsmateriale (Lam, Mitchell & Seto, 2010). Dombert et al. gjennomførte i 2016 en anonym spørreundersøkelse blant over 8000 tyske menn i alderen 18-89 år, og ønsket å se på deres seksuelle interesse for barn. I denne studien selv-rapporterte 5.5% av mennene en pedofil seksuell interesse, og 4.1% rapporterte at de hadde seksuelle fantasier som involverte prepubertale barn (Dombert et al., 2016). En liknende studie ble gjennomført på over 1900 unge svenske menn i alderen 17-20 år i 2015, der 4.2% rapporterte at de hadde benyttet overgrepsmateriale (Seto et al., 2015).

Samtidig tyder annen empiri på at ikke alle som siktes for bruk av overgrepsmateriale tilfredsstiller de diagnostiske kriteriene for pedofili. Definisjonen av pedofili legger vekt på at det foreligger en seksuell interesse for barn som ennå ikke har kommet i puberteten. For kaukasiske jenter er dette typisk jenter under 12 år (Seto, 2009). Forskning indikerer at opp imot halvparten av alle seksuelle overgripere mot barn ikke er pedofile, basert på deres seksuelle aktivering og atferd (Seto, 2009). Mulige motivasjoner for at noen mennesker begår overgrep mot barn uten en pedofil preferanse kan eksempelvis være mangel på andre foretrukne seksuelle muligheter eller hyperseksualitet (Seto, 2009). At det er flere grunner til at en person oppsøker overgrepsmateriale, er også i tråd med Kripos' erfaringer, basert på forklaringene til personer i norske straffesaker (Kripos, 2019, s. 39).

Eskalering av overgrepstferd

Risikoen for at nettovergrep skal utvikle seg til fysiske overgrep mot barn, er en offentlig og profesjonell bekymring (Lam et al., 2010). En metaanalyse gjennomført av Seto, Hanson og Babchishin fra 2011 undersøker blant annet sannsynligheten for at en nettovergriper vil begå fysiske overgrep i framtiden. Artikkelen fant at 2% av nettovergriperne i utvalget begikk fysiske seksuelle overgrep senere, og at 3.4% senere ble tatt for å ha begått nye lovbrudd relatert til overgrepsmateriale (Seto et al., 2011). Denne artikkelen, i likhet med mye annen forskning på dette området, baserer seg på tidligere straffedømte eller straffesaksregistre, men når det kommer til nettovergrep vet man at det er mye som ikke fanges opp av politiet (Seto et al., 2015). I den tyske selvrapporteringsstudien fra 2016 rapporterte 1.7% av deltakerne at de benyttet overgrepsmateriell, 0.8% om seksuell kontakt med barn, og 0.7% av deltakerne om at de hadde benyttet overgrepsmateriale og begått fysiske seksuelle overgrep mot barn (Dombert et al., 2016).

Risiko for overgang til bruk av grovere og mer alvorlig overgrepsmateriale av barn er en annen problemstilling. Fortin, Paquette og Dupont (2018) undersøkte sammenhengen mellom bruk av overgrepsmateriale og mulig eskalering til fysiske overgrep, og fant at mange som har blitt arrestert for bruk av overgrepsmateriale, begynte med voksenpornografi før de begynte å søke opp overgrepsmateriale av barn (Fortin et al., 2018). Noen gjerningspersoner hevder at deres første introduksjon til overgrepsmateriale skjedde ved at det «dukket opp» på skjermen, men forskning som har undersøkt tilgangen til overgrepsmateriale har fremhevet at slikt materiale er vanskelig å finne med mindre denne navigasjonen er innlært (Fortin et al., 2018). Noen nettovergripere drives av å øke størrelsen på kolleksjonen av overgrepsmateriale, og det å skaffe stadig mer ekstremt materiale kan være en motivasjonsfaktor for noen (Winder et al., 2015).

Holdninger til nettovergripere

En holdning kan defineres som en psykologisk tendens som uttrykkes ved å evaluere en spesifikk enhet i positiv eller negativ retning (Eagly & Chaiken, 1993, s. 1). Holdninger består av tre komponenter: kognisjon (tankemønstre), affekt (emosjonelle responser) og atferd (handling) (Breckler, 1984). Kjelsberg og Loos (2008) definerer positive holdninger til seksuelle overgripere som et syn på at disse menneskene er normale personer som har potensiale for positiv forandring. På den andre siden reflekterer negative holdninger et syn på at seksuelle overgripere er avvikende og ikke mulig å «kurere» (Kjelsberg & Loos, 2008). Den kognitive komponenten av holdninger inkluderer blant annet stereotypier, som kan defineres som prototypiske trekk man assosierer med en spesifikk sosial gruppe (Greenwald & Banaji, 1995). Mennesker lener seg på stereotypier for å effektivt bedre sin forståelse av andre, og for enklere å kunne fatte beslutninger og navigere i sosiale situasjoner. Stereotypiske vurderinger krever kunnskapsbaserte evalueringer, mens holdningsvurderinger i større grad er basert på affektive vurderinger (Harper & Hogue, 2015).

Seksuelle overgrep er definert som et av verdens største folkehelseproblemer, og for å kunne bekjempe denne problematikken mest mulig effektivt er det viktig å kartlegge holdningene som eksisterer i samfunnet (Harper et al., 2017). På tross av denne viktigheten har det blitt gjort minimalt med empiriske undersøkelser for å kartlegge den generelle befolkningens holdninger til nettovergripere (Steel et al., 2022). Som illustrert over har man mye empirisk kunnskap om hvem nettovergriperne er, men man vet ikke like mye om hva den generelle befolkningen faktisk tenker om denne gruppen. Generelt vil holdningene til nettovergripere og nettovergrep variere når det kommer til hva slags type kriminell handling som har blitt gjennomført, konteksten det har skjedd i, karakteristikker ved barnet, og karakteristikker ved overgriperen (Lam et al., 2010).

Noen studier har imidlertid undersøkt den generelle befolkningens holdninger til nettovergripere. Steel et al. (2022) fant at den generelle befolkningen typisk ser på kriminelle handlinger relatert til nettovergrep som mer alvorlig enn de fleste andre lovbrudd. I tillegg kunne man observere at den generelle befolkningen typisk overestimerer risikoen for å begå nye lovbrudd og risikoen for fysiske overgrep (Steel et al., 2022). Lam et al. (2010) fant at det ofte er veldig stor forskjell mellom den generelle befolkningens oppfatninger og hva empirien faktisk sier om denne gruppen mennesker. Eksempelvis fremstilles gjerne overgripere mot barn som pedofile i medier, men empirien tyder på at ikke alle som forgriper seg på barn, kan klassifiseres som pedofile (Lam et al., 2010).

Empiri fra Kjelsberg og Loos (2008) viser til at profesjonell erfaring med tematikken kan predikere mer positive holdninger til seksuelle overgripere, og fant at fengselsbetjenter hadde signifikant mer positive holdninger til seksuelle overgripere enn hva studenter hadde. Andre studier har også sett på sammenhengen mellom ulike yrkesgrupper og holdninger til seksuelle overgripere, og generelt sett indikerer empirien at ansatte med mindre kontakt med de seksuelle overgriperne viser *mer* negative holdninger, mens ansatte med mer kontakt med denne gruppen viser *mindre* negative holdninger (Hogue, 1993; Willis et al., 2013). Fortney, Baker og Levenson fant at de som jobbet med seksuelle overgripere, hadde mer nøyaktige oppfatninger om risiko for tilbakefall, sammenliknet med fagpersoner som jobbet med ofre for seksuelle overgrep (Fortney et al., 2009).

Ideen om at økt kjennskap til tematikken kan påvirke holdninger til seksuelle overgripere, er forenlig med kontakthypotesen introdusert av Allport i 1954. Denne hypotesen belyser hvordan økt kontakt mellom grupper kan påvirke holdninger. Ifølge denne hypotesen vil økt kontakt mellom ulike sosiale grupper, under de rette betingelsene, kunne forbedre relasjonen mellom gruppene. En metaanalyse gjennomført av Pettigrew og Tropp fra 2006 undersøker betydningen av kontakthypotesen mellom intergrupper, og framhever at økt

intergruppekontakt generelt var funnet assosiert med lavere nivåer av fordommer slik som hypotesen hevder (Pettigrew & Tropp, 2006).

Oppsummert har forskningslitteraturen funnet blandete effekter på om deltakernes kjønn, alder, utdanningsnivå og om de selv har barn, har en effekt på holdninger til seksuelle overgripere. Willis et al. (2013) fant signifikante kjønnsforskjeller mellom menn og kvinner, der menn viste mindre negative holdninger til seksuelle overgripere sammenliknet med kvinner. Annen forskning har ikke funnet signifikante kjønnsforskjeller i holdninger til seksuelle overgripere (Hogue & Peebles, 1997; Kjelsberg & Loos, 2008; Sahlstrom & Jeglic, 2008). Forskning har funnet en sammenheng mellom høyere utdanningsnivå og mindre negative holdninger til seksuelle overgripere (King & Roberts, 2017; Shackley et al., 2014; Willis et al., 2013). Artikkelen til Willis et al. (2013) rapporterte om at alder og om deltakerne selv hadde barn, ikke predikerte en forskjell i holdninger til seksuelle overgripere. Forskning av Kjelsberg & Loos (2008) fant derimot at alder hadde en positiv korrelasjon med positive holdninger til seksuelle overgripere.

Problemstilling og hypoteser

Oppgavens mål er å undersøke hvilken betydning kjennskap til tematikken nettovergrep har, når det kommer til holdningene man har til nettovergripere. Oppgaven undersøker dette ved å sammenlikne dem som jobber direkte med tematikken, indirekte med tematikken, og dem som ikke jobber med tematikken, opp imot deres holdninger til nettovergriperens pedofile preferanse og risiko for eskalering til fysiske overgrep eller grovere overgrepsmateriale. Kartleggingen av den generelle befolkningens holdninger til nettovergripere danner et viktig kunnskapsgrunnlag for å videre kunne bekjempe denne problematikken. Oppgavens problemstilling lyder som følger: Hvilken betydning har tidligere kjennskap til tematikken for holdningene man har til nettovergripere?

Med utgangspunkt i tidligere forskning vil oppgavens hypoteser være følgende:

1. Det er en negativ sammenheng mellom det å jobbe nærmere tematikken og holdninger til at nettovergrep eskalerer til mer alvorlige former for overgrep.
2. Det er en negativ sammenheng mellom det å jobbe nærmere tematikken og holdninger til at nettovergripere kan ha en pedofil preferanse.

Metode

Prosjektet

Denne studien inngår som en del av SOBI-samarbeidsprosjektet mellom NTNU, St. Olavs hospital og Trøndelag politidistrikt. Samarbeidsprosjektet omfatter tre hovedpilarer, der denne studien går inn under den tredje pilaren som omhandler forskning på personer som begår seksuelle overgrep mot barn. Forskningsprosjektet har som hensikt å undersøke og kartlegge den generelle befolkningens holdninger til nettovergripere som bruker barn, og veiene til å bli en nettovergriper, med særlig vekt på internetts rolle. Ansvarlige for prosjektet er alle ved Institutt for psykologi, NTNU.

Prosedyrer og design

Bachelorstudentene på prosjektet var med på å revidere et allerede utviklet spørreskjema fra høsten 2022 som inneholdt både åpne og lukkede spørsmål. Oppgaven tar utgangspunkt i de lukkede spørsmålene i spørreskjemaet (se appendix A), og har en kvantitativ tilnærming. Dataene ble samlet inn gjennom et internettbasert spørreskjema gjennom tjenesten «Nettskjema.no», som forvaltes av Universitetet i Oslo. Datainnsamlingen ble gjennomført i en periode på 16 dager, fra midten til slutten av februar 2023. Prosjektet er vurdert til ikke å behandle personidentifiserende opplysninger av Norsk senter for forskningsdata (tidligere NSD, nå Sikt, se appendix B).

Bachelorstudentene distribuerte spørreskjemaet gjennom sosiale medier til sine nettverk. Veiledere bistod med å nå spesifikke yrkesgrupper slik som politi og psykologer som fikk forespørsel om å delta via e-post. Alle respondentene som klikket seg inn på invitasjonen til spørreundersøkelsen fikk informasjon om prosjektet med opplysninger om hvordan deltakelsen deres ville bli brukt (se appendix C). Her ble det informert om at deltakelse i undersøkelsen var frivillig, og at det ville ta rundt 15 minutter å besvare spørreskjemaet. Samtidig ble det informert om at man måtte samtykke og være fylt 16 år for å kunne delta i undersøkelsen. Det ble også informert om at alle respondenter var sikret full anonymitet, og at det derfor ikke ville være mulig å trekke seg fra studien etter at skjemaet var sendt inn. Videre ble det informert om hvem som var ansvarlige for prosjektet, og at dataene kun ville være tilgjengelige for disse og en begrenset gruppe bachelorstudenter (15 stk.). Avslutningsvis ble det informert om at prosjektet er vurdert av NSD (Sikt), og det ble oppgitt kontaktinformasjon til prosjektleder som kunne svare på eventuelle spørsmål.

Utvalg

Respondentene i studien ble rekruttert på bakgrunn av et bekvemmelighetsutvalg. Ønsket antall respondenter før datainnsamlingen startet, var minst 300. Totalt var det 608 respondenter som samtykket til å besvare spørreundersøkelsen. Av disse var det 607 personer som oppga kjønn, der 458 (75.5%) var kvinner, 147 (24.2%) var menn og 2 (0.3%) var ikke-binære. De ikke-binære ble tilfeldig tildelt kategorien kvinne (= 1) eller mann (= 2) i databehandlingen. Respondentenes alder ble målt på en kontinuerlig variabel i datasettet. 603 respondenter oppga alder, og gjennomsnittsalderen i utvalget var på omtrent 35 år. Rekkevidden for alder i datasettet var mellom 16-70 år. Den største aldersgruppen var mellom 16-24 år, og utgjør 38% av svarene. Videre utgjør aldersgruppene 25-33 år (20.5%) og 43-51 år (14.9%) de nest største aldersgruppene.

Denne oppgaven kommer til å ta utgangspunkt i de totalt 460 respondentene som har besvart spørsmålet «Er nettovergrep mot barn noe som er en del av jobben din?». 367 respondenter (79.8%) oppga at de ikke jobbet med tematikken, 70 respondenter (15.2%) oppga at de jobbet indirekte med tematikken, og 23 respondenter (5%) oppga at de jobbet direkte med tematikken. 148 respondenter (24.3%) besvarte ikke dette spørsmålet, og ble dermed utelatt fra dataanalysene. Av de 460 oppga 459 respondenter kjønn, 354 (77.1%) var kvinner og 105 (22.8%) var menn. 456 respondenter oppga alder, og gjennomsnittsalderen i utvalget var på omtrent 37 år. Rekkevidden for alder var mellom 19-70 år. Blant de 458 som oppga yrkessektor, er helse og omsorg den største yrkessektoren med 156 respondenter (33.9%). Videre utgjør kontor, økonomi, bank, forsikring og administrasjon (13.7%), servicenæringer (13.5%) og undervisning (12.6%) de nest største yrkessektorene.

Variabler

Innledningsvis kartla spørreundersøkelsen ulike demografiske variabler slik som kjønn, alder, sivilstatus, yrke og utdanning. I tillegg ble respondentene spurt om de hadde barn, hvordan de ville vurdere sin egen digitale kompetanse og om nettovergrep mot barn var noe som var en del av jobben deres. Undersøkelsen inneholdt ulike spørsmål og påstander designet for å måle holdninger til nettovergripere. Studien har ikke benyttet allerede validerte instrumenter, da forskningsfeltet som omhandler holdninger til nettovergripere, fortsatt er relativt nytt. Forskningen som har blitt gjort i denne studien, er utforskende og innovativ, og det ble utviklet egne samlevariabler for å måle holdninger til risiko for eskalerende overgrepstferd og nettovergriperens pedofile preferanse. Oppgaven er klar over mulige begrensninger ved denne metoden. I denne oppgaven vil den uavhengige variabelen være kjennskap til tematikken, og de avhengige variablene være samlevariablene

eskaleringsdimensjonen og *pedofil preferanse*. Alder, kjønn, utdanningsnivå og om deltakerne har barn benyttes som kontrollvariabler i hovedanalysene.

Kjennskap til tematikken blir betegnet som en prediktor, og undersøkes med spørsmålet «Er nettovergrep mot barn noe som er en del av jobben din?» Variabelen måles kategorisk ved tre svaralternativer: «ja, jeg jobber *direkte* med tematikken», «ja, jeg jobber *indirekte* med tematikken» eller «*nei*».

Eskaleringsdimensjonen ble satt sammen av tre ulike spørsmål fra spørreskjemaet hvor deltakerne skulle rangere hvor enig/uenig de var i ulike påstander relatert til nettovergriperens risiko for eskalerende overgrepssatferd. Påstandene deltakerne skulle vurdere var: «å laste ned bilder og videoer av barn er første steg på veien mot å bli en som begår fysiske overgrep mot barn», «de som først har begynt å laste ned bilder/videoer vil etter hvert laste ned grovere og mer alvorlig overgrepsmateriale» og «de fleste av de som laster ned seksualiserte bilder av barn kommer ikke til å begå fysiske overgrep mot barn». Den siste variabelen ble reversert slik at alle spørsmålene i samlevariabelen gikk samme vei. Spørsmålene måles på en Likert-skala fra 1-5, der svaralternativene er «svært uenig», «uenig», «nøytral», «enig» og «svært enig». Høy skåre indikerer at man er mer enig i påstanden. En reliabilitetsanalyse resulterte i $\alpha = .60$, som ligger tilnærmet likt Pallants (2001) kriterium om at Chronbachs $\alpha > .60$ er tilstrekkelig (Daud et al., 2018).

Pedofil preferanse ble satt sammen av to ulike spørsmål fra spørreskjemaet hvor deltakerne skulle rangere hvor enig/uenig de var i ulike påstander relatert til nettovergriperens pedofile preferanse. Påstandene deltakerne skulle vurdere, var: «de har en pedofil preferanse» og «de som ser på overgrepsmateriale tenner seksuelt på barn (har en pedofil preferanse)». Spørsmålene måles på en Likert-skala fra 1-5, der svaralternativene er «svært uenig», «uenig», «nøytral», «enig» og «svært enig». Høy skåre indikerer at man er mer enig i

påstanden. En reliabilitetsanalyse resulterte i $\alpha = .62$, som blir sett på som akseptabel i henhold til Pallants kriterium om Chronbachs alfa $> .60$ (Daud et al., 2018).

Statistiske analyser

De statistiske analysene ble gjennomført med SPSS (Statistical Package for the Social Sciences), versjon 28. Innledningsvis ble det kjørt deskriptive analyser på demografiske variabler. Etter innledende korrelasjonsanalyser på variablene i spørreskjemaet som handlet om nettovergriperen og beskrivelsen av en typisk nettovergriper opp imot utfallsvariabelen, ble det gjennomført faktoranalyse på de signifikante variablene for å undersøke om det kunne lages samlevariabler. Faktoranalysen hadde KMO på $> .6$, og oppfyller dermed Fields kriterie om grunnlag for å trekke ut faktorer (Field, 2018, s. 798).

Basert på Kaisers kriterium om å trekke ut alle faktorer som er > 1.0 , ble det trukket ut tre faktorer. Etter en reliabilitetsanalyse ble faktor 1 og faktor 2 beholdt, mens faktor 3 ble forkastet grunnet lav Chronbachs alfa-verdi ($\alpha = .48$). På bakgrunn av reliabilitetsanalysen ble det fjernet et item i hver av faktor 1 ($\alpha = .60$) og faktor 2 ($\alpha = .62$) for å øke reliabiliteten til $> .60$ som kan sees som en terskelverdi for å ha reliable samlevariabler (Daud et al., 2018). Det ble gjennomført en ny faktoranalyse etter at items hadde blitt fjernet for å sikre at faktorstrukturen fortsatt holdt (se tabell 1). Faktor 1 «eskaleringsdimensjonen» og faktor 2 «pedofil preferanse» ble navngitt, og brukes som avhengige variabler i videre analyser.

Det ble kjørt en innledende korrelasjonsanalyse på prediktorene, utfallsvariablene og kontrollvariablene i studien. For å undersøke om det fantes signifikante gruppeforskjeller mellom prediktoren kjennskap til tematikken og holdningsvariablene, ble det gjennomført to en-veis ANOVA for å se på gjennomsnittene i de ulike gruppene opp imot utfallsvariabelen. Deretter ble det gjennomført post-hoc tester for å se mellom hvilke grupper det var en

signifikant gruppeforskjell til holdningsvariabelen. En Hochberg post-hoc test ble valgt, som tar høyde for ulik utvalgsstørrelse i de tre gruppene (Field, 2018).

En multippel lineær regresjonsanalyse ble valgt for å undersøke sammenhengen mellom prediktoren kjennskap til tematikken, samt kontrollvariablene kjønn, alder, utdanningsnivå og barn, opp imot utfallsvariablene eskaleringsdimensjonen og pedofil preferanse. Det ble gjennomført én analyse per utfallsvariabel.

Grenseverdiene for Pearsons korrelasjonskoeffisient r , og standardisert β følger Fields (2018) kriterier, hvor sammenheng på .10 ansees som liten, .30 ansees som medium, og .50 ansees som stor. Oppgaven baserer seg på Fields (2018) grenseverdier for R^2 , der .02 ansees som liten, .13 som medium og .26 som stor. For effektstørrelse (η^2) benyttes Cohens (1988) grenseverdier, der .01 indikerer en liten effekt, .06 indikerer en medium effekt, og .14 eller høyere indikerer en stor effekt.

Etikk og personvern

Under databehandlingen ble det gjort endringer på noen variabler for å sikre at datamaterialet ikke skulle inneholde noen personidentifiserende opplysninger. De to respondentene som var ikke-binære, ble i databehandlingen tilfeldig tildelt kategorien mann eller kvinne av personvern hensyn. Alderskategorier som inneholdt veldig få respondenter, ble slått sammen for å sikre respondentenes anonymitet. Tjenesten «Nettskjema.no» har et høyt sikkerhetsnivå som ivaretar respondentenes anonymitet, og vil ikke kunne registrere noen personidentifiserende opplysninger. Sikt besluttet i sin vurdering at prosjektet ikke kom til å behandle opplysninger som kunne identifisere enkeltpersoner verken direkte eller indirekte (Ref. 830520), og det var derfor ikke behov for å søke om godkjenning fra REK (Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk) for å gjennomføre prosjektet (SIKT, u. å.).

Tabell 1*Faktoranalyse av holdninger til nettovergripere (N = 608)*

	Eskaleringsdimensjonen	Pedofil preferanse	Kommunalitet
«De har en pedofil preferanse.»	-.12	-.90	.77
«De som ser på overgrepsmateriale tenner seksuelt på barn (har en pedofil preferanse).»	.23	-.74	.69
«Å laste ned bilder og videoer av overgrep mot barn er første steg på veien mot å bli en som begår fysiske overgrep mot barn.»	.66	-.24	.57
«De som først har begynt å laste ned bilder/videoer vil etter hvert laste ned grovere og mer alvorlig overgrepsmateriale.»	.70	-.11	.55
«De fleste av de som laster ned seksualiserte bilder av barn kommer ikke til å begå fysiske overgrep mot barn.» (reversert)	.82	.21	.63
Eigenverdi	2.15	1.05	
% av varians	43	21	
Total varians		64	

Notat. Faktorladninger høyere enn 0.4 er i fet skrift; ekstraksjonsmetode var Principal Axis Factoring (PAF), rotert med Direct Oblimin med Kaiser Normalization. Verdiene er rapportert fra Pattern Matrix.

Resultater

Korrelasjonsanalyser

Tabell 2 illustrerer korrelasjonsanalyser som ble gjennomført på prediktorer, kontrollvariabler og utfallsvariablene i studien. En korrelasjonsanalyse viste at det var en signifikant svak negativ korrelasjon mellom kjennskap til tematikken og holdninger til nettovergriperens pedofil preferanse, $r(456) = -.21, p < .001$. Dette var den sterkeste korrelasjonen funnet mellom prediktorene og holdningsvariablene i denne studien. Det ble funnet en signifikant svak negativ korrelasjon mellom holdninger til eskaleringsdimensjonen og kjønn, $r(455) = -.20, p < .001$. Mellom variablene kjennskap til tematikken og eskaleringsdimensjonen ble det funnet en signifikant svak negativ korrelasjon, $r(455) = -.16,$

$p < .001$. Videre ble det funnet signifikante svake negative korrelasjoner mellom holdninger til pedofil preferanse og alder, $r(453) = -.15, p = .001$, mellom holdninger til pedofil preferanse og om deltakerne hadde barn, $r(455) = -.12, p = .008$, og mellom holdninger til eskaleringsdimensjonen og utdanningsnivå, $r(456) = -.09, p = .045$.

Tabell 2

Korrelasjonstabell for prediktorer og utfallsvariabler

Variabel	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	1	2	3	4	5	6	α
1. Kjennskap til tematikken	1.25	0.54	460	--	--	--	--	--	--	--
2. Alder	36.54	13.59	457	-.15**	--	--	--	--	--	--
3. Kjønn	1.23	0.42	460	-.01	-.11*	--	--	--	--	--
4. Har du barn?	1.48	0.50	459	-.15**	-.79**	-.05	--	--	--	--
5. Utdanningsnivå	3.18	0.82	461	.19**	.29**	.04	-.23**	--	--	--
6. Eskaleringsdimensjonen	3.58	0.65	458	-.16**	-.07	-.20**	.01	-.10*	--	.60
7. Pedofil preferanse	4.01	0.64	459	-.21**	-.15**	-.05	.12**	-.02	.43**	.62

Notat. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Forskjell i holdninger mellom dem som jobber med tematikken og ikke

For holdninger til eskaleringsdimensjonen ligger gjennomsnittet for alle respondentene mellom «nøytral» og «enig», der nøytral representerer verdien 3 ($M = 3.58, SD = 0.03$). En enveis ANOVA viste at det var en signifikant forskjell i hvordan man skårer på holdninger nettovergriperens risiko for eskalerende overgrepstferd mellom dem som jobber direkte, indirekte eller ikke med tematikken, $F(2, 454) = 6.189, p = .002, \eta^2 = .03$. En Hochberg post-hoc-test viste at den største forskjellen, $\Delta M = 0.36, p = .032$, var mellom dem som jobbet direkte ($n = 23, M = 3.28, SD = 0.14$) og dem som ikke jobbet med tematikken ($n = 365, M = 3.63, SD = 0.03$), etterfulgt av dem som jobbet indirekte ($n = 69, M = 3.41, SD = 0.07$) og dem som ikke jobbet med tematikken, $\Delta M = 0.22, p = .025$. Det var ikke en signifikant

forskjell i holdninger til eskaleringsdimensjonen mellom dem som jobbet direkte og indirekte med tematikken, $\Delta M = 0.13$, $p = 0.786$.

For holdninger til nettovergriperens pedofile preferanse ligger gjennomsnittet for alle respondentene på «enig», der enig representerer verdien 4 ($M = 4.01$, $SD = 0.03$). En enveis ANOVA viste at det var en signifikant forskjell i hvordan man skårer på holdninger til pedofil preferanse mellom dem som jobbet direkte, indirekte eller ikke med tematikken, $F(2, 455) = 11.195$, $p < .001$, $\eta^2 = .05$. En Hochberg post-hoc-test viste at den største forskjellen, $\Delta M = 0.43$, $p = .005$, var mellom dem som jobbet direkte ($n = 23$, $M = 3.65$, $SD = 0.14$) og dem som ikke jobbet med tematikken ($n = 365$, $M = 4.08$, $SD = 0.03$), etterfulgt av dem som jobbet indirekte ($n = 70$, $M = 3.76$, $SD = 0.08$) og dem som ikke jobbet med tematikken, $\Delta M = 0.31$, $p < .001$. Det var ikke en signifikant forskjell i holdninger til nettovergriperens pedofile preferanse mellom dem som jobbet direkte og indirekte med tematikken, $\Delta M = 0.11$, $p = .841$.

Regresjonsanalyse

Tabell 3 viser en regresjonsanalyse mellom den avhengige variabelen eskaleringsdimensjonen, og prediktoren kjennskap til tematikken, samt kontrollvariablene alder, kjønn, barn og utdanningsnivå. Regresjonsmodellen med alle prediktorene forklarte 8 % av variansen i holdninger til nettovergriperens risiko for eskalerende overgrepssatferd, $R^2 = .08$. En multipel regresjonsanalyse viste at kjønn ($\beta = -0.19$, $p < .001$) var den sterkeste prediktoren for holdninger til eskaleringsdimensjonen. Videre fulgte kjennskap til tematikken ($\beta = -0.15$, $p = .001$) som den nest sterkeste prediktoren. Kontrollvariablene alder ($\beta = -0.12$, $p = .113$), utdanning ($\beta = -0.06$, $p = .237$) og barn ($\beta = -0.14$, $p = .068$) viste seg som dårlige prediktorer for holdninger til eskaleringsdimensjonen i denne modellen.

Tabell 3

Regresjonsanalyse for predikering av holdninger til eskaleringsdimensjonen (N = 450)

Variabel	<i>b</i>	95% CI	SE <i>b</i>	β	R^2
					.08
Kjennskap til tematikken	-0.18	[-0.29, -0.07]	0.06	-0.15**	
Alder	-0.01	[-0.01, 0.00]	0.00	-0.12	
Kjønn	-0.29	[-0.43, -0.15]	0.07	-0.19***	
Har du barn?	-0.18	[-0.36, 0.01]	0.01	-0.14	
Utdanningsnivå	-0.05	[-0.12, 0.03]	0.04	-0.06	

Notat. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tabell 4 viser en regresjonsanalyse mellom den avhengige variabelen pedofil preferanse, og prediktoren kjennskap til tematikken, samt kontrollvariablene alder, kjønn, barn og utdanningsnivå. Regresjonsmodellen med alle prediktorene forklarte 6% av variansen i holdninger til nettovergriperens pedofile preferanse, $R^2 = .06$. En multippel regresjonsanalyse viste at kjennskap til tematikken ($\beta = -0.20$, $p < .001$) var den sterkeste prediktoren for holdninger til pedofil preferanse. Kjønn ($\beta = -0.04$, $p = .405$), alder ($\beta = -0.12$, $p = .120$), utdanningsnivå ($\beta = 0.06$, $p = .252$) og barn ($\beta = 0.02$, $p = .775$) viste seg som dårlige prediktorer for holdninger til nettovergriperens pedofile preferanse.

Tabell 4

Regresjonsanalyse for predikering av holdninger til pedofil preferanse (N = 451)

Variabel	<i>b</i>	95% CI	SE <i>b</i>	β	R^2
					.06
Kjennskap til tematikken	-0.24	[-0.35, -0.13]	0.06	-0.20***	
Alder	-0.01	[-0.13, -0.00]	0.00	-0.12	
Kjønn	-0.06	[-0.20, 0.08]	0.07	-0.04	
Har du barn?	-0.03	[-0.16, 0.22]	0.10	0.02	
Utdanningsnivå	-0.04	[-0.03, 0.12]	0.04	0.06	

Notat. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Diskusjon

Studiens formål er å undersøke sammenhengen mellom det å ha kunnskap om tematikken nettovergrep og hvordan dette påvirker holdningene man har til nettovergripere gjennom problemstillingen: «Hvilken betydning har tidligere kjennskap til tematikken for holdningene man har til nettovergripere?». Oppgaven undersøker dette ved å sammenlikne dem som ikke jobber, dem som jobber indirekte og dem som jobber direkte med tematikken, opp imot deres holdninger til nettovergriperens pedofile preferanse og risiko for eskalering til mer alvorlig overgrepssatferd. En post-hoc-test viste at den største forskjellen i holdninger til begge utfallsvariablene var mellom dem som jobbet direkte og dem som ikke jobbet med tematikken, etterfulgt av dem som jobbet indirekte og dem som ikke jobbet med tematikken. Det var ingen signifikant forskjell i holdninger til utfallsvariablene mellom dem som jobbet direkte og indirekte med tematikken. En regresjonsanalyse viste en svak negativ sammenheng mellom kjennskap til tematikken og holdninger til eskaleringsdimensjonen, og mellom kjennskap til tematikken og pedofil preferanse. En svak negativ sammenheng ble også funnet mellom holdninger til eskaleringsdimensjonen og kjønn. Det ble ikke funnet en sammenheng mellom kontrollvariablene alder, utdanningsnivå og barn og de to utfallsvariablene i regresjonsanalysen.

Kjennskap til tematikken

Resultatene fra studien gir støtte for studiens to hypoteser om at det er en negativ sammenheng mellom det å jobbe nærmere tematikken og holdninger til at nettovergrep eskalerer til mer alvorlige former for overgrep, og at det er en negativ sammenheng mellom det å jobbe nærmere tematikken og holdninger til at nettovergripere kan ha en pedofil preferanse. Dette indikerer at de som jobber direkte med tematikken, i mindre grad enn de

som ikke har kjennskap til tematikken tenker at nettovergrep eskalerer til mer alvorlige former for overgrep, og de tenker i mindre grad at nettovergriperen har en pedofil preferanse.

Disse funnene er i tråd med tidligere forskning som tyder på at profesjonell erfaring med tematikken kan predikere mer positive holdninger til seksuelle overgripere (Kjelsberg & Loos, 2008), og at mindre kontakt med denne gruppen predikerer mer negative holdninger (Hogue, 1993). Resultatene fra denne studien tyder på at tendensen som er observert mellom kjennskap til tematikken og mindre negative holdninger til seksuelle overgripere, også gjelder for holdninger til nettovergripere. At den største forskjellen i holdninger til begge utfallsvariablene er funnet mellom dem som jobber direkte og dem som ikke jobber med tematikken, kan det argumenteres for at belyser den sentrale rollen kunnskap har i dannelsen av holdninger. De to utfallsvariablene diskuteres samlet videre, med bakgrunn i en antakelse om at det er den samme mekanismen, betydningen av *kunnskap*, som fører til sammenhengen mellom disse holdningene og kjennskap til tematikken.

Ifølge Willis et al. (2013) kan det å omgås overgripere, for eksempel på jobb, sannsynligvis være med på å menneskeliggjøre dem, og dermed redusere sjansen for at man baserer seg på stereotypier av denne gruppen mennesker når man danner holdninger. Denne menneskeliggjøringen kan knyttes til Kjelsberg og Loos' (2008) definisjon av positive holdninger til seksuelle overgripere, som legger vekt på at seksuelle overgripere er normale personer som har et potensiale for positiv forandring. Sannsynligvis blir dette potensialet tydeligere for dem som arbeider nærmere denne gruppen mennesker, og bidrar til et mer nyansert bilde av den typiske nettovergriperen. Denne tendensen er også forenelig med kontakthypotesen som antyder at kontakt mellom intergrupper generelt er med på å redusere fordommer (Allport, 1954). At den «typiske» nettovergriperen utgjør en heterogen gruppe med stor variasjon i pedofil preferanse og risiko for å begå mer alvorlige overgrep, er en

oppfatning som stemmer over ens med forskningen som har forsket på nettovergripere (e.g. Dombert et al., 2016; Fortin et al., 2018; Seto et al., 2011).

Gruppen som ikke arbeider med tematikken, er sannsynligvis mindre påvirket av den faktiske kunnskapen man har om nettovergripere, og mer påvirket av stereotypiene av den typiske nettovergriperen som ofte presenteres i media (Kjelsberg & Loos, 2008). Forskning viser at media representerer mange menneskers primære kilde til informasjon om seksuelle overgripere (Brown et al., 2008). Medias dekning av seksuelle overgrep er en viktig faktor som former hvordan samfunnet oppfatter seksuelle overgripere. Bildet som presenteres av denne gruppen i media, er som regel feilaktig og unyansert, med større fokus på de voldelige hendelsene som skjer, og skrevet på en måte som er ment å fange interesse hos leseren (Zatkin, Sitney & Kaufman, 2022). En studie viser at mennesker som konsumerer mer media, har en større tendens til å tro at det er en større risiko for seksuelle overgrep enn det egentlig er (Brown et al., 2008). Det er nærliggende å anta at de samme tendensene også vil gjelde når det kommer til holdninger til nettovergripere. At gruppen som ikke har kjennskap til tematikken, i større grad baserer seg på medias framstilling av stereotyper av nettovergripere i mangel av annen kunnskap, er én mulig forklaring til at denne gruppen viser mer negative holdninger til nettovergripere.

Kjønn

Resultatene fra studien indikerte at det var en sammenheng mellom kjønn og holdninger til eskaleringsdimensjonen. Dette indikerer at menn i mindre grad enn kvinner tenker at nettovergrep eskalerer til mer alvorlig overgrepsatferd. Kjønn var med som kontrollvariabel i studien, og det var ikke forventet å finne en kjønnsforskjell på utfallsvariablene. Denne antakelsen er i tråd med mye forskning som ikke har funnet kjønnsforskjeller på holdninger til seksuelle overgripere (Hogue & Peebles, 1997; Kjelsberg

& Loos, 2008; Sahlstrom & Jeglic, 2008). Annen forskning, eksempelvis Willis et al. (2013), har funnet kjønnsforskjeller mellom deltakerne i sin studie, som indikerte at menn viser mindre negative holdninger til seksuelle overgripere enn kvinner. Disse resultatene er konsistente med resultatene fra denne studien som omhandler nettovergripere.

Samlevariabelen eskaleringsdimensjonen inneholder spørsmål som omhandler risiko for at nettovergriperen begår mer alvorlige former for overgrep, noe kvinner statistisk sett har høyere risiko for å bli utsatt for sammenliknet med menn (Moore et al., 2010). Artikkelen til Willis et al. (2013) framhever at kjønnsforskjellen kan ha sammenheng med at kvinner som regel opplever større negative følelser relatert til seksuelle overgripere, sammenliknet med menn, og at denne gruppen dermed er mer tilbøyelig til å rapportere mer negative holdninger til overgripere. Med bakgrunn i dette kan det argumenteres for at det intuitivt gir mening at menn i mindre grad enn kvinner tenker at nettovergrep eskalerer til mer alvorlig overgrepsatferd.

Denne antakelsen kan knyttes opp til den affektive og atferdsmessige komponenten av holdninger, slik som at eksempelvis frykt for at man selv kan bli utsatt for nettovergrep, kan påvirke hvordan man vurderer holdningene til denne gruppen mennesker. Det er interessant at kjønn kun var en signifikant prediktor for eskaleringsdimensjonen, men hadde ingen signifikant effekt for å predikere holdninger til pedofil preferanse. Med utgangspunkt i teorien fra Harper & Hogue (2015) om stereotypiske- og holdningsevalueringer til seksuelle overgripere kan man argumentere for at pedofil preferanse-variabelen måler mer av de stereotypiske og kunnskapsbaserte vurderingene av nettovergripere, mens eskaleringsdimensjonen i større grad fanger en affektiv evaluering av overgriperen. Man kan argumentere for at kjønnsforskjellen funnet i eskaleringsdimensjonen illustrerer den komplekse strukturen holdninger består av, og at videre forskning bør vurdere alle

komponentene av holdninger for å få en dypere forståelse av holdninger til nettovergripere (Willis et al., 2013).

Utdanningsnivå, alder og barn

I tillegg til å se på sammenhengen mellom kjennskap til tematikken og utfallsvariablene eskaleringsdimensjonen og pedofil preferanse, ble det kontrollert for kjønn, alder, utdanningsnivå og barn. Kjønn ble ansett som en statistisk signifikant prediktor for holdninger til eskaleringsdimensjonen.

Regresjonsanalysen fant ingen signifikant sammenheng mellom utdanningsnivå og holdningsvariablene. Dette resultatet er ikke i tråd med tidligere forskning, som har funnet at det er en sammenheng mellom utdanningsnivå og ulike holdninger til seksuelle overgripere (e.g. King & Roberts, 2017; Shackley et al., 2014; Willis et al., 2013). Korrelasjonsanalysen viste en svak signifikant korrelasjon mellom eskaleringsdimensjonen og utdanningsnivå, men denne sammenhengen var ikke sterk nok til å kunne predikere holdninger i en regresjonsmodell. Tidligere forskning har funnet indikasjoner på at alder kan være positivt korrelert med positive holdninger for seksuelle overgripere (Kjelsberg & Loos, 2008), men denne sammenhengen kunne man ikke observere i regresjonsmodellen, som er i tråd med resultatene fra artikkelen til Willis et al. (2013). Korrelasjonsanalysen fant en svak sammenheng mellom pedofil preferanse og alder, men denne sammenhengen var heller ikke sterk nok til å kunne predikere holdninger i regresjonsmodellen. Det ble ikke funnet en signifikant sammenheng mellom forskjeller i holdninger og om deltakerne hadde barn i regresjonsanalysen. Dette resultatet er konsistent med tidligere forskning som hevder at det ikke er en sammenheng mellom forskjell i holdninger og om deltakerne hadde barn (e.g. Willis et al., 2013). Korrelasjonsanalysen fant en svak sammenheng mellom holdninger til

pedofil preferanse og om deltakerne hadde barn, men denne sammenhengen var ikke sterk nok til å kunne predikere holdninger i regresjonsmodellen.

Styrker og begrensninger

Studien som har blitt gjennomført har både styrker og begrensninger, og det er hensiktsmessig å belyse begge sider for å inspirere til ny forskning. Forskningsfeltet som omhandler holdninger til nettovergripere, er fortsatt relativt nytt, og gjennomføringen av studien er viktig for å bidra til økt innsikt, kunnskap, og utvikling av dette forskningsfeltet.

En styrke ved denne studien er at den ble gjennomført ved et anonymt spørreskjema som baserte seg på selv-rapportering. Ifølge teorien om sosial ønskelighet har mennesker en tendens til å underrapportere atferd som ikke er sosialt ønskelig, og en tendens til å overrapportere atferd som er sosialt ønskelig (Krumpal, 2013). Denne problematikken er spesielt sentral i forskning på sensitive og tabubelagte temaer, som holdninger til nettovergripere inngår i. At deltakerne holdes anonyme, minimerer sannsynligvis sjansen for sosial-ønskelighets-bias i svarene (Ong & Weiss, 2000). Disse effektene antas også å ha blitt redusert på bakgrunn av at undersøkelsen foregikk digitalt, og at forsikring om anonymitet ble gitt til deltakerne.

Deltakerne i studien ble rekruttert gjennom et bekvemmelighetsutvalg, som kan sees som både en styrke og en begrensning. Langdridge (2017) beskriver bekvemmelighetsutvalg som den vanligste utvalgsmetoden, men også som den dårligste. En styrke med denne utvalgsmetoden er at det er enklere å skaffe respondenter, noe som førte til at denne studien består av et stort utvalg som gir mer statistisk styrke til analysene. På den annen side er det ofte større utfordringer knyttet til spredning i slike utvalg. I denne studien er gruppestørrelsene veldig ulik mellom dem som jobber direkte, indirekte og ikke jobber med

tematikken. I tillegg består utvalget av mange flere kvinner enn menn. Dette kan ha ført til skjevhet datagrunnlaget, og resultatene må tolkes i lys av dette.

At studien har laget egne samlevariabler gjennom faktoranalyse, kan sees som både en styrke og en begrensning. På den ene siden får man mulighet til å se på en større del av datasettet ved å lage egne samlevariabler. At begge samlevariablene vurderes til å ha en høy indre konsistens (Pallant, 2001), styrker dataanalysene og resultatene. På den annen side kan man sette spørsmålsteget ved hva som bør regnes som en akseptabel verdi for Chronbachs alfa, da andre kilder vurderer høyere verdier som tilstrekkelig (e.g. Field, 2018). Det er sentralt å framheve at Chronbachs-alfa terskelverdien ikke har en empirisk forankring (Iacobucci & Duhachek, 2003; Schmitt, 1996), og at en høy alpha-verdi ikke nødvendigvis alltid indikerer et mål på reliabilitet. En styrke ved samlevariablene i denne oppgaven er de inneholder få items. Et høyt antall items kunne forstyrret alpha-verdien til å bli høyere uavhengig av reliabiliteten (Tavakol & Dennick, 2011). Oppgaven argumenterer med bakgrunn i Pallant (2001) at reliabiliteten på samlevariablene i denne oppgaven kan regnes som tilstrekkelig.

En begrensning ved studien er at det er utfordrende å vite om deltakerne definerer sentrale begrep i undersøkelsen på samme måte, noe som utfordrer validiteten til studien. Pedofili defineres eksempelvis aldri i spørreskjemaet. Spørreskjemaet går ut ifra en antakelse om at de fleste har idé om at pedofili betyr at man tenner på barn. Dersom vi legger Norges lovers definisjon av barn som alle under 18 år til grunn, er ikke dette i tråd med Setos (2009) definisjon av pedofili, som fremhever at pedofili kun gjelder en interesse for *prepubertale* barn. Dette kan gjøre det utfordrende å sammenlikne resultatene fra denne oppgaven med andre artikler som ser på pedofili, da det kommer an på hva deltakerne har lagt til grunn for denne definisjonen når de har besvart spørsmålene.

At studien ikke benytter validerte mål på holdninger til nettovergripere, kan sees som en svakhet med studien. Validerte mål på holdninger til seksuelle overgripere finnes, eksempelvis CATSO-skalaen (Harper & Hogue, 2015). Bruken av validerte mål gir ofte mer pålitelige og nøyaktige data, og kan gjøre det enklere å sammenlikne resultatene med annen forskning. På den annen side er forskningsfeltet som omhandler forskning på holdninger til nettovergripere, veldig nytt, og man kan argumentere for at det er en styrke ved denne studien at den har dannet egne spørsmål for å måle holdninger til nettovergripere. Studien er et viktig bidrag til å utvikle forskningsfeltet med ny utforskende og kartleggende forskning.

Det er ikke utenkelig at utenforliggende faktorer kan ha påvirket utfallet av resultatene. Regresjonsmodellene forklarer henholdsvis 6% og 8% av variansen i holdningsvariablene, hvilket betyr at over 90% av variansen ikke forklares av studiens prediktorvariabler. Det er sannsynlig at andre variabler i datasettet kanskje har større forklaringskraft til å kunne predikere holdninger enn de som ble undersøkt i denne oppgaven. De signifikante prediktorene viste i tillegg kun liten sammenheng (Field, 2018). Resultatene fra studien må derfor tolkes med forsiktighet, da tendensene som er funnet i datamaterialet, jevnt over er svake. For å kunne dra konklusjoner trengs det mer forskning, men det kan argumenteres for at oppgaven er et viktig kartleggingsarbeid som kan fortelle om hvor det vil være interessant å forske mer i framtiden.

Teoretiske og praktiske implikasjoner

Denne studien belyser en sammenheng mellom kjennskap til tematikken nettovergrep og holdningene man har til nettovergriperens pedofile preferanse og risiko for å begå mer alvorlige former for overgrep. Flere studier har sett på sammenhengen mellom profesjonell erfaring med seksuelle overgripere opp imot ulike holdninger til denne gruppen mennesker, men få virker å ha sett på dette opp imot holdninger til *nettovergripere* og disse to

holdningene spesifikt. Funnene er i tråd med tidligere forskning om at profesjonell erfaring med tematikken predikerer mer positive holdninger til seksuelle overgripere (Hogue, 1993; Kjelsberg & Loos, 2008), og det ser ut til at denne tendensen kan gjelde holdninger til nettovergripere også. På bakgrunn av dette, er en direkte implikasjon av studien, å forske videre på sammenhengen mellom betydningen av kjennskap til tematikken, og se om tendensen til mer positive holdninger også finnes i relasjon til andre holdninger relatert til nettovergripere, hvor det oppfordres til å også inkludere andre relevante prediktorer.

Kjønnsforskjellen som ble funnet i holdninger til nettovergriperens risiko for eskalerende overgrepstferd i denne studien, er et interessant funn som få studier til nå har undersøkt. Funnet tyder på at kvinner muligens vektlegger den affektive komponenten av holdninger i større grad enn menn i holdningsevalueringen av nettovergripere. Det vil være viktig for forskningsfeltet å undersøke dette videre for å vite hvordan feltet på best mulig måte kan være med på å bidra og legge til rette for godt holdningsendrende arbeid. Funnene fra denne studien tyder på at det vil kunne være viktig med ulike intervensjoner for menn og kvinner dersom holdninger skal kunne endres. Det oppfordres til videre studier av alle komponentene som utgjør holdninger til nettovergripere for å kunne legge til rette for vellykkede intervensjoner i framtiden.

Funnene fra dette prosjektet kan være med på å utvikle forskningsfeltet om nettovergrep. Resultatet om at kjennskap til tematikken kan predikere mer positive holdninger til nettovergripere, samsvarer i stor grad med eksisterende litteratur om seksuelle overgripere, og kan være med på å videreutvikle forståelsen av det litt yngre forskningsfeltet som handler om nettovergrep. Seksuelle overgrep mot barn på internett er et økende samfunnsproblem, og kartleggingen av folks holdninger til nettovergripere vil være sentralt for på best mulig måte å kunne bekjempe denne problematikken. Selv om funnene fra dette prosjektet må anvendes med forsiktighet, vitner de allikevel om betydningen kunnskap har i dannelsen av holdninger.

Å jobbe for å spre riktig kunnskap vil være viktig for å kunne beskytte barn fra nettovergrep. Denne oppgaven har belyst at nettovergriperen ikke nødvendigvis er den stereotypiske pedofile mannen som kommer til å begå nye alvorlige fysiske seksuelle overgrep i framtiden. Dersom den generelle befolkningen får et økt kunnskapsnivå, vil det også bli enklere å beskytte barn fra denne problematikken.

I tillegg til fortsatt forskning på den generelle befolkningens *oppfatninger av nettovergripere*, oppfordres det også til videre forskning på selve *nettovergriperen*. Oppgaven har belyst at mye av kunnskapen som finnes om denne gruppen mennesker i dag, er basert på straffesaksregistre. Det mangler kunnskap om den gruppen av nettovergrep som aldri havner i en rettsal. Dette gjør at man kan stille spørsmål til om den kunnskapen som eksisterer om nettovergripere i dag egentlig er representativ for alle. Generelt sett vet forskningsfeltet foreløpig for lite til å kunne komme med gode antakelser og generaliseringer. Det vil være viktig å øke forståelsen av hvem en nettovergriper faktisk er, for på best mulig måte å kunne legge til rette for videre bekjempelse av denne problematikken. For å kunne gjøre dette trengs det både mer kunnskap om og forskning på samfunnets holdninger, og selve nettovergriperen.

Konklusjon

Formålet med denne studien var å undersøke sammenhengen mellom det å ha kunnskap om tematikken nettovergrep og hvordan dette påvirker holdningene man har til nettovergriperens pedofile preferanse og risiko for å begå mer alvorlige former for overgrep. Nettovergrepsfeltet er foreløpig veldig ungt, og prosjektet bidrar derfor til viktig innsikt og ny kunnskap som kan øke forståelsen av dette fenomenet og være med på å bekjempe denne høyst aktuelle problematikken. Resultatene fra regresjonsanalysen viste at det var en negativ, statistisk signifikant sammenheng mellom det å jobbe nærmere tematikken og holdninger til at nettovergrep eskalerer til mer alvorlige former for overgrep, og holdninger til at

nettovergripere kan ha en pedofil preferanse. Det ser dermed ut til at kunnskap om tematikken kan ha en sammenheng med mer positive holdninger til nettovergripere. Kjønn ble også funnet som en signifikant prediktor for holdninger til risiko for eskalerende overgrepssatferd, noe som var et overraskende funn sammenliknet med tidligere forskning. Resultatene fra studien må tolkes med forsiktighet, da effektene kun var små, men vitner om en interessant tendens som vil være spennende å bygge videre på for videre forskning. Mer kunnskap om disse sammenhengene vil være betydningsfull i den videre utviklingen av forskningsfeltet nettovergrep, som i det lange løp forhåpentligvis vil være en viktig bidragsyter til å kunne bekjempe denne typen kriminalitet.

Litteraturliste

- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- American Psychological Association. (2020) *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>
- Aslan, D., & Edelmann, R. (2014). Demographic and offence characteristics: A comparison of sex offenders convicted of possessing indecent images of children, committing contact sex offences or both offences. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 25(2), 121–134. <https://doi.org/10.1080/14789949.2014.884618>
- Breckler, S. J. (1984). Empirical validation of affect, behavior, and cognition as distinct components of attitude. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(6), 1191–1205. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.47.6.1191>
- Brown, S., Deakin, J., & Spencer, J. (2008). What People Think About the Management of Sex Offenders in the Community. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 47(3), 259–274. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2311.2008.00519.x>
- Chow, E. W. C., & Choy, A. L. (2002). Clinical characteristics and treatment response to SSRI in a female pedophile. *Archives of Sexual Behavior*, 31(2), 211–215. <https://doi.org/10.1023/a:1014795321404>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203771587>
- Daud, K. A. M., Khidzir, N. Z., Ismail, A. R., & Abdullah, F. A. (2018). Validity and reliability of instrument to measure social media skills among small and medium entrepreneurs at Pengkalan Datu River. *International Journal of Development and sustainability*, 7(3), 1026-1037.

- Dombert, B., Schmidt, A. F., Banse, R., Briken, P., Hoyer, J., Neutze, J., & Osterheider, M. (2016). How Common is Men's Self-Reported Sexual Interest in Prepubescent Children? *Journal of Sex Research*, 53(2), 214–223.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1020108>
- Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Harcourt brace Jovanovich college publishers.
- ECPAT Norge. (u.å.). *Terminologi*. Hentet 13.mai 2023, fra <https://ecpatnorge.no/terminologi>
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (5th ed.) SAGE Publications
- FN-sambandet. (2023, 7. februar). *Barnekonvensjonen*. Hentet 13.mai 2023, fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>
- Folkehelseinstituttet. (2019, 24. juni). *Vold og seksuelle overgrep*. Hentet 13.mai 2023, fra <https://www.fhi.no/nettpub/hin/skader/vold/>
- Fortin, F., Paquette, S., & Dupont, B. (2018). From online to offline sexual offending: Episodes and obstacles. *Aggression and Violent Behavior*, 39, 33–41.
<https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.01.003>
- Fortney, T., Baker, J. N., & Levenson, J. (2009). A Look in the Mirror: Sexual Abuse Professionals' Perceptions about Sex Offenders. *Victims & Offenders*, 4(1), 42–57.
<https://doi.org/10.1080/15564880802561754>
- Garrington, C., Rickwood, D., Chamberlain, P., & P. Boer, D. (2018). A systematic review of risk variables for child abuse material offenders. *Journal of Forensic Practice*, 20(2), 91–101. <https://doi.org/10.1108/JFP-05-2017-0013>
- Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, self-esteem, and stereotypes. *Psychological Review*, 102, 4–27. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.102.1.4>

- Harper, C. A., & Hogue, T. E. (2015). Measuring public perceptions of sex offenders: Reimagining the Community Attitudes Toward Sex Offenders (CATSO) scale. *Psychology, Crime & Law*, 21(5), 452–470.
<https://doi.org/10.1080/1068316X.2014.989170>
- Harper, C. A., Hogue, T. E., & Bartels, R. M. (2017). Attitudes towards sexual offenders: What do we know, and why are they important? *Aggression and Violent Behavior*, 34, 201–213. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.01.011>
- Hogue, T. E. (1993). Attitudes towards prisoners and sexual offenders. *Issues in Criminological & Legal Psychology*, 19, 27–32.
- Hogue, T. E., & Peebles, J. (1997). The influence of remorse, intent, and attitudes toward sex offenders on judgments of a rapist. *Psychology, Crime & Law*, 3, 249–259.
<https://doi.org/10.1080/10683169708410821>
- Iacobucci, D., & Duhachek, A. (2003). Advancing alpha: Measuring reliability with confidence. *Journal of Consumer Psychology*, 13, 478–487.
https://doi.org/10.1207/S15327663JCP1304_14
- King, L. L., & Roberts, J. J. (2017). The complexity of public attitudes toward sex crimes. *Victims & Offenders*, 12, 71–89. <https://doi.org/10.1080/15564886.2015.1005266>
- Kjelsberg, E., & Loos, L. H. (2008). Conciliation or condemnation? Prison employees' and young peoples' attitudes towards sexual offenders. *The International Journal of Forensic Mental Health*, 7, 95–103. <https://doi.org/10.1080/14999013.2008.9914406>
- Kripos (2019). *SEKSUELL UTNYTTELSE AV BARN OG UNGE OVER INTERNETT*.
<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/seksuell-utnyttelse-av-barn-over-internett.pdf>

- Krumpal, I. (2013). Determinants of social desirability bias in sensitive surveys: A literature review. *Quality & Quantity*, 47(4), 2025–2047. <https://doi.org/10.1007/s11135-011-9640-9>
- Lam, A., Mitchell, J., & Seto, M. C. (2010). Lay Perceptions of Child Pornography Offenders. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 52(2), 173–201. <https://doi.org/10.3138/cjccj.52.2.173>
- Langdridge, D. (2017). *Psykologisk forskningsmetode: en innføring i kvalitative og kvantitative tilnærminger* (Røen, P., overs.). Fagbokforlaget (Originalt verk publisert 2004).
- Moore, E. E., Romaniuk, H., Olsson, C. A., Jayasinghe, Y., Carlin, J. B., & Patton, G. C. (2010). The prevalence of childhood sexual abuse and adolescent unwanted sexual contact among boys and girls living in Victoria, Australia. *Child Abuse & Neglect*, 34(5), 379–385. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2010.01.004>
- Ong, A. D., & Weiss, D. J. (2000). The impact of anonymity of responses to sensitive questions. *Journal of Applied Social Psychology*, 30, 1691–1708. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2000.tb02462.x>
- Pallant, J. (2001). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows version 10*. Buckingham: Open University Press.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 751–783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Sahlstrom, K. J., & Jeglic, E. L. (2008). Factors affecting attitudes toward juvenile sex offenders. *Journal of Child Sexual Abuse*, 17(2), 180–196. <https://doi.org/10.1080/10538710801916705>

- Schmitt, N. (1996). Uses and abuses of coefficient alpha. *Psychological Assessment*, 8, 350–353. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.8.4.350>
- Seto, M. C. (2009). Pedophilia. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5, 391–407. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.032408.153618>
- Seto, M. C. (2015). *Internet-facilitated sexual offending*. US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Sex Offender Sentencing, Monitoring, Apprehending, Registering, and Tracking.
- Seto, M. C., Cantor, J. M., & Blanchard, R. (2006). Child pornography offenses are a valid diagnostic indicator of pedophilia. *Journal of Abnormal Psychology*, 115(3), 610–615. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.115.3.610>
- Seto, M. C., Hanson, R. K., & Babchishin, K. M. (2011). Contact sexual offending by men with online sexual offenses. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23(1), 124–145. <https://doi.org/10.1177/1079063210369013>
- Seto, M. C., Hermann, C. A., Kjellgren, C., Priebe, G., Svedin, C. G., & Långström, N. (2015). Viewing Child Pornography: Prevalence and Correlates in a Representative Community Sample of Young Swedish Men. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), 67–79. <https://doi.org/10.1007/s10508-013-0244-4>
- Shackley, M., Weiner, C., Day, A., & Willis, G. M. (2014). Assessment of public attitudes towards sex offenders in an Australian population. *Psychology, Crime & Law*, 20, 553–572. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2013.793772>
- Sikt. (u.å.) *Personverntjenester for forskning*. <https://sikt.no/tjenester/personverntjenester-forskning>
- Steel, C. M. S., Newman, E., O'Rourke, S., & Quayle, E. (2022). Public Perceptions of Child Pornography and Child Pornography Consumers. *Archives of Sexual Behavior*, 51(2), 1173–1185. <https://doi.org/10.1007/s10508-021-02196-1>

- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53–55. <https://doi.org/10.5116/ijme.4dfb.8dfd>
- Tener, D., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2015). A Typology of Offenders Who Use Online Communications to Commit Sex Crimes Against Minors. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 24(3), 319–337. <https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1009602>
- Willis, G. M., Malinen, S., & Johnston, L. (2013). Demographic Differences in Public Attitudes Towards Sex Offenders. *Psychiatry, Psychology and Law*, 20(2), 230–247. <https://doi.org/10.1080/13218719.2012.658206>
- Winder, B., Gough, B., & Seymour-Smith, S. (2015). Stumbling into Sexual Crime: The Passive Perpetrator in Accounts by Male Internet Sex Offenders. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), 167–180. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0302-6>
- World Health Organization (1999, 29-31. mars). *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention*. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>
- Zatkin, J., Sitney, M., & Kaufman, K. (2022). The relationship between policy, media, and perceptions of sexual offenders between 2007 and 2017: A review of the literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(3), 953-968.

Appendix A

Spørreskjemaet

Nettvergrep mot barn - en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internetts rolle kopi

Nettvergrep mot barn - en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internetts rolle

Overgrep mot barn på internett – en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internetts rolle

Du inviteres herved til å delta i en anonym studie om folks oppfatninger av nettvergrep. Overgrep mot barn på internett er en økende problematikk og det er behov for mer kunnskap om nettvergrep. Vi er spesielt interessert i å utforske vanlige folks oppfatninger av nettvergrepere og veiene til å bli en nettvergreper, med særlig vekt på internetts rolle.

Hvem kan delta og hva innebærer deltakelse?

For å kunne delta må du være fylt 16 år. Å delta innebærer å besvare dette elektroniske spørreskjemaet. Noen spørsmål er åpne spørsmål hvor du kan skrive litt lengre svar (husk å ikke oppgi personidentifiserende opplysninger her). Andre spørsmål har svaralternativer hvor du velger det som passer best for deg. Spørsmålene omhandler kun dine tanker om nettvergrep, og du vil ikke få noen spørsmål som går på egne erfaringer.

Frivillighet og rettigheter

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Det registreres ingen personidentifiserende opplysninger ved utfylling, heller ikke IP-adresser. Du er derfor sikret full anonymitet. Det tar rundt 15 min å besvare spørreskjemaet. Du samtykker ved å krysse av for dette først i skjemaet. Når du har sendt inn besvarelsen din, har du ikke lenger mulighet til å trekke deg fra undersøkelsen siden svarene ikke kan spores til deg. Dataene som samles inn er en del av ett større forskningsprosjekt ved institutt for psykologi, NTNU og resultatene fra studien vil bli presentert på internasjonale konferanser og i artikkelform.

Hvem samler inn dataene?

Dataene samles inn av institutt for psykologi, NTNU ved førsteamanuensis Eva Langvik og førsteamanuensis Anne Iversen, i samarbeid med stipendiat Lisbet Frang Christiansen. Disse tre, samt en begrenset gruppe (maksimum 15) bachelorstudenter ved instituttet er de eneste som vil ha tilgang til dataene. Prosjektet er vurdert av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Har du spørsmål om prosjektet, kontakter du prosjektleder Eva Langvik, eva.langvik@ntnu.no. Takk for at du er villig til å delta!

Samtykker du til å delta i denne spørreundersøkelsen?

Ja

Kjønn

Kvinne

Mann

Ikke-binær

Ønsker ikke å oppgi

Hvor gammel er du?

Hva er din sivilstatus?

Singel

Gift

Skilt

I et forhold
Samboerskap
Annet

Har du barn?

Ja
Nei

Alder på barn (kryss av alle alternativene som stemmer for deg)**Har du barn mellom 15-18 år?**

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

Ja
Nei

Har du barn mellom 11-14 år?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

Ja
Nei

Har du barn mellom 7-10 år?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

Ja
Nei

Har du barn mellom 0-6 år?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

Ja
Nei

Hva er din høyest fullførte utdanning?

Grunnskole
Videregående skole
1-4 år høyere utdanning
5 -6 år eller høyere utdanning
Mer enn 6 år (f.eks. PhD)

Er du for tiden i arbeid?

Ja
Nei

Hvilken yrkessektor beskriver arbeidet ditt best?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Er du for tiden i arbeid?»

Helse og omsorg
Undervisning
Rettsvesen/politi/kriminalomsorg
Servicenæringer
Jordbruk/skogbruk/fiske

Industri og transport
Teknologi og IT
Håndverkere og lignende
Kontor, økonomi, bank, forsikring og administrasjon
Annet

Hva jobber du som?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Helse og omsorg» er valgt i spørsmålet «Hvilken yrkesssektor beskriver arbeidet ditt best?»

Helsefagarbeider
Vernepleier
Barne- og omsorgsarbeider
Sykepleier
Sosionom
Lege
Psykolog
Barnevernspedagog
Annet

Hva jobber du som?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Undervisning» er valgt i spørsmålet «Hvilken yrkesssektor beskriver arbeidet ditt best?»

Lærer på videregående
Underviser på høyskole/universitet
Barneskolelærer
Lærer på ungdomsskole
Annet opplæringsarbeid

Hva jobber du som?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Rettsvesen/politi/kriminalomsorg» er valgt i spørsmålet «Hvilken yrkesssektor beskriver arbeidet ditt best?»

Politi
Fengselsbetjent
Jurist
Dommer
Sivilt ansatt i politiet
Annet

Er nettovergrep mot barn noe som er en del av jobben din?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja » er valgt i spørsmålet «Er du for tiden i arbeid? »

Nei
Ja, jeg jobber indirekte med tematikken
Ja, jeg jobber direkte med tematikken

Studerer du?

Ja
Nei

Hvilket fagområde studerer du?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Studerer du?»

Teknologi, sivilingeniør, ingeniør og arkitekt

Økonomi, ledelse og administrasjon

Samfunnsfag

Historie, religion, kultur

Idrettsfag

Politi

Psykologi

Medisin

Sykepleie

Vernepleie

Barnevern

Lærer og lektorutdanning

Språk og litteratur

Mediefag og kommunikasjon

Pedagogiske fag

Informasjonsteknologi og informatikk

Fiskeri, husdyr og landbruksfag

Videregående skole

Annet

Hvordan vil du vurdere din egen digitale kompetanse?

Under gjennomsnittet

Gjennomsnittlig

Over gjennomsnittet

Om nedlastning av overgrepsmateriell

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Overgrep mot barn på internett omfatter nedlastning, oppbevaring og distribusjon av seksualiserte bilder/videoer av barn. Slike bilder og videoer av barn kalles for overgrepsmateriale (tidligere kalt barnepornografi).

Det har skjedd en betydelig økning i denne typen lovbrudd. Hva tenker du kan være de viktigste årsakene til denne økningen?

Hva tenker du kan være årsakene til at personer laster ned, oppbevarer og/eller distribuerer overgrepsmateriale?

Om nedlastning av overgrepsmateriell

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om personer som har lastet ned/oppbevart/distribuert overgrepsmateriell av barn:

De er helt vanlige folk

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De er ute etter spenning

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De er ensomme

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De har opplevd overgrep selv

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De har et godt sosialt nettverk (mange venner, familie osv.)

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De har en pedofil preferanse

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De er pornoavhengige

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig
Svært enig

De er deprimerte

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

De har høy utdanning

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

De har god digital kompetanse

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

De har god mental helse

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Betydningen av internett

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Hvilken rolle tenker du teknologien (for eksempel internett og sosiale medier) spiller i overgrep mot barn?

Betydningen av internett

Ta stilling til følgende påstander om internett og nettovergrep mot barn:

Hvem som helst kan komme over overgrepsmateriale helt tilfeldig på nettet

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig

Svært enig

Internett gjør at en føler seg mer anonym og derfor lettere begår overgrep mot barn

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Det at overgrepsmateriale er såpass "enkelt" tilgjengelig på nettet, gjør at det er lavere terskel for å laste ned ulovlige bilder/videoer

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

En nettover griper er annerledes enn en som begår fysiske overgrep mot barn

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Dersom internett ikke hadde eksistert i dag, ville det likevel vært like mange som begikk overgrep mot barn

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

For å gjøre ulovlige handlinger på nettet må en ha god digital kompetanse

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Alle kan ved et uhell komme over seksualiserte bilder av barn ("barnepornografi") mens de surfer på nettet

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Personer som besøker voksennettsteder/pornnettsteder kan ved et uhell komme over seksualiserte bilder av barn ("barnepornografi")

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Bare personer som aktivt oppsøker "barnepornografi" vil finne "barnepornografi"

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De med veldig god digital kompetanse klarer å unngå å bli tatt av politiet dersom de begår nettovergrep mot barn

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Om overgriperen

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

En typisk nettovergriper

Hva tror du kjennetegner en typisk nettovergriper? (Alder, kjønn, livssituasjon, helsetilstand, personlighet osv.)

Om overgriperen

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om overgripere?

Å laste ned bilder og videoer av overgrep mot barn er første steg på veien mot å bli en som begår fysiske overgrep mot barn

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

De som ser på overgrepsmateriale tenner seksuelt på barn (har en pedofil preferanse)

Svært uenig

Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

De som først har begynt å laste ned bilder/videoer vil etter hvert laste ned grovere og mer alvorlig overgrepsmateriale

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

De fleste av de som laster ned seksualiserte bilder av barn kommer ikke til å begå fysiske overgrep mot barn

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Man må ha en pedofil preferanse for å begå fysiske seksuelle overgrep mot barn

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Om overgriperen

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Noen som laster ned seksualiserte bilder/videoer av barn begynner etter hvert å laste ned grovere og grovere materiale, og kan begå alvorlige overgrep på nett. Hvilke årsaker kan det være til at noen går fra å laste ned bilder til å begå mer alvorlige overgrep på eller utenfor nettet?

Om overgriperen

Ta stilling til følgende spørsmål om overgripere: Angi et tall mellom 0 og 100, der 0 viser til "ingen" og 100 til "alle".

Hvor stor prosentandel av personer som ser på overgrepsmateriale tror du at selv har blitt seksuelt misbrukt som barn?

Hvor stor prosentandel av de som ser på overgrepsmateriale tror du har pedofil preferanse?

Hvor stor prosentandel av de som ser på overgrepsmateriale tror du vil begå fysiske

overgrep mot barn?

Hvor stor prosentandel av de som ser på overgrepsmateriale og blir dømt for dette, tror du kommer til å begå et nytt nettovergrep mot barn?

Hvor vanskelig er det for et individ som ser på overgrepsmateriale å slutte?

Lovlighet og straff

Ta stilling til følgende påstander og vurder hva som stemmer overens med norsk lovverk:

Det er straffbart å laste ned/oppbevare/distribuere seksualiserte bilder/videoer av personer under 14 år.

Ja, det er straffbart

Nei, det er ikke straffbart

Det er straffbart å laste ned/oppbevare/distribuere seksualiserte bilder/videoer av personer som er over 14 år, men under 16 år.

Ja, det er straffbart

Nei, det er ikke straffbart

Det er straffbart å laste ned/oppbevare/distribuere seksualiserte bilder/videoer av personer som er over 16 år, men under 18 år.

Ja, det er straffbart

Nei, det er ikke straffbart

Lovlighet og straff

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

De som laster ned bilder av overgrep mot barn bidrar til at flere barn blir utsatt for overgrep

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Å laste ned og dele eksisterende overgrepsmateriale hindrer at nye overgrep skjer

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Lovlighet og straff

Ta stilling til følgende påstander og ranger i hvilken grad du er enig eller uenig:

Personer som har flere bilder og videoer bør få lengre straff enn personer med få bilder og videoer

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

Straffen for å oppbevare overgrepsmateriell (bilder, videoer o.l.) bør baseres på alderen til personene som er avbildet

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

Personer som ser på seksualiserte bilder av barn/"barnepornografi" er psykisk syke og bør behandles

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

Personer som ser på seksualiserte bilder av barn/"barnepornografi" bør fengsles

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

To spørsmål helt til slutt

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Har du tanker om og innspill til hva som kan bidra til at det begås færre overgrep mot barn på internett? Hvilke tiltak kan bidra til å redusere omfanget av denne typen kriminalitet i samfunnet?

Hva tenker du kan gjøres for å forhindre at personer som begynner å laste ned

ulovlige bilder av barn går over til mer alvorlige overgrep mot barn?

Appendix B

SIKT-vurdering (tidligere NSD)

28.03.2023, 14:30

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Lay persons perceptions of online-child abusers](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
830520

Vurderingstype
Standard

Dato
09.12.2022

Prosjekttittel

Lay persons perceptions of online-child abusers

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for psykologi

Prosjektansvarlig

Eva Langvik

Prosjektperiode

02.01.2023 - 31.05.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Det fremgår av meldeskjema den 09.12.2022 med vedlegg og dialog at det ikke skal behandles opplysninger i prosjektet som kan identifisere enkeltpersoner verken direkte eller indirekte.

Prosjektet trenger derfor ikke en vurdering fra Personverntjenester.

HVA MÅ DU GJØRE DERSOM DU LIKEVEL SKAL BEHANDLE PERSONOPPLYSNINGER?

Dersom prosjektopplegget endres og det likevel blir aktuelt å behandle personopplysninger må du melde dette til Personverntjenester ved å oppdatere meldeskjemaet. Vent på svar før du setter i gang med behandlingen av personopplysninger.

VI AVSLUTTER OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Siden prosjektet ikke behandler personopplysninger avslutter vi all videre oppfølging.

Kontaktperson hos oss: Olav Rosness, rådgiver

Lykke til med prosjektet!

Appendix C

Invitasjon til deltakelse i forskningsprosjektet

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for psykologi

Invitasjon til å delta i forskningsprosjektet: Overgrep mot barn på internett – en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internets rolle

Vi ønsker å invitere deg til å delta i en anonym studie om folks oppfatninger av nettovergrep.

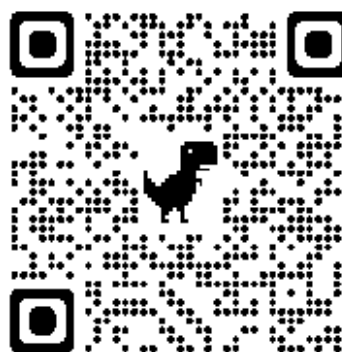
Overgrep mot barn på internett er en økende problematikk og det er behov for mer kunnskap om nettovergrep. Vi er spesielt interessert i å utforske vanlige folks oppfatninger av nettovergriper og veiene til å bli en nettovergriper, med særlig vekt på internets rolle.

For å kunne delta må du være fylt 16 år. Noen spørsmål er åpne spørsmål hvor du kan skrive litt lengre svar (husk å ikke oppgi personidentifiserende opplysninger her). Andre spørsmål har svaralternativer hvor du velger det som passer best for deg. Spørsmålene omhandler kun dine tanker om nettovergrep, og du vil ikke få noen spørsmål som går på egne erfaringer. Det tar rundt 10 minutter å svare på spørsmålene, men noen vil bruke kortere tid, andre lengre, alt avhengig av hvor mye dere skriver på de åpne spørsmålene.

Dataene samles inn av institutt for psykologi, NTNU og prosjektet er vurdert av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Forskningsgruppen som er ansvarlig for undersøkelsen er en del av et tverrfaglig samarbeid mellom NTNU, St. Olavs Hospital og Trøndelag politidistrikt.

Samarbeidsprosjektet har som formål å forebygge seksuelle overgrep mot barn på internett.

For mer informasjon om prosjektet og tilgang til det anonyme spørreskjemaet, benytt QR-koden eller denne lenken: <https://nettskjema.no/a/316650>

Takk for at du er villig til å bidra til kunnskap om et økende samfunnsproblem!

